

Asia: VN/19902/2021

Lausuntopyyntö rikosasioiden tietosuojalain toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Direktiivin täytäntöönpano

1. Rikosasioiden tietosuojalaki mahdollistaa sen, että rikosasioiden tietosuojalain sijasta tai sen lisäksi sovelletaan joiltakin osin erityislainsäädäntöä. Rikosasioiden tietosuojalakia on myös täydennetty usealla erityislailla. Puuttuuko rikosasioiden tietosuojalaista joiltakin osin tietosuoja koskevia vaatimuksia, jotka olisi syytä huomioida yleislaissa?

-

2. Onko hallinnonalalla voimassa tai suunnitteilla rikosasioiden tietosuojalain 13 §:stä poikkeavaa sääntelyä, mukaan lukien automatisoitu profilointi, jolla on merkittäviä vaikutuksia rekisteröityyn, sekä erityisiä henkilötietoryhmiä hyödyntävä profilointi kuten kasvontunnistus?

-

3. Onko hallinnonalalla suunnitteilla uusia erityislainsäädäntöhankkeita, joilla on tarkoitus panna täytäntöön joiltakin osin direktiivin säännöksiä?

-

4. Onko rikosasioiden tietosuojadirektiivissä säännöksiä, joiden täytäntöönpano erityislainsäädännössä on osoittautunut hankalaksi tai joiden merkitys on epäselvä?

-

Henkilötietojen siirto kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille

5. Mitä sopimuksia, säännöksiä ja standardeja sovelletaan tietosuojan riittävyyden arviointiin, kun henkilötietoja siirretään kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille (ks. rikosasioiden tietosuojalain 41-42 §)?

-

6. Kokemuksenne henkilötietojen siirtoihin sovellettavista poikkeuksista (rikosasioiden tietosuojalain 43 §), jotka koskevat tietosuojan riittävyyttä?

-

7. Kokemuksenne rikosasioiden tietosuojalain 44 §:n (henkilötietojen siirto kolmansiin maihin yksityisille ja muille vastaanottajille) soveltamisesta?

-

8. Millä tavalla rikosasioiden tietosuojalain säännökset ovat vaikuttaneet toimivaltaisten viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon kansallisesti, jäsenvaltioiden välillä ja Suomen ja kolmansien maiden välillä, huomioiden erityisesti rekisterinpitäjien väliseen luottamukseen liittyvät näkökohdat?

-

Muut kokemukset rikosasioiden tietosuojalain soveltamisesta

9. Minkälaista rikosasioiden tietosuojalakia täydentävää ohjeistusta rekisterinpitäjä/tietosuojaviranomainen antanut henkilötietojen käsittelystä?

-

10. Millä tavalla henkilökunnan tietoisuutta rikosasioiden tietosuojalain vaatimuksista on pyritty parantamaan?

-

11. Millä tavalla rekisteröidyn tarkastusoikeus (rikosasioiden tietosuojalain 23 ja 24 § sekä 29 §) on järjestetty? Miten paljon rekisterinpitäjä/tietosuojaviranomainen on vastaanottanut vuosittain (2019-2021) tarkastuspyyntöjä ja mitä tilanteita, rekistereitä tai tietoryhmiä ne ovat pääosin koskeneet?

-

12. Onko rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluvan henkilötietojen käsittelyyn nimetty tietosuojavastaava ja/tai mikä on rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluvan käsittelyn valvontaan osoitetun henkilökunnan lukumäärä?

-

13. Onko rikosasioiden tietosuojalain noudattamisessa ilmennyt ongelmia ja mitä säännöksiä ongelmat ovat erityisesti koskeneet?

Lain 1 §:ssä säädetään, että sitä sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja, mm., kun kyse on rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimessa. Tältä osin ei ole selvää eikä tarkkarajaista, mikä katsotaan rikosasian käsittelemiseksi tuomioistuimessa. Tuomioistuinnan käsittelee tietoja vireilletulosta aina arkistoitujen tietojen säilyttämiseen saakka. Tiedon elinkaari tässä on varsin pitkä. Rekisteröityjen oikeuksien ja lain tarkoituksen kannalta olisi selkeintä, jos säännös olisi mahdollisimman tarkkarajainen.

Samaan sinänsä liittyy se, että lain 2.2 §:ssä on viittaussäännös julkisuuslakiin. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakiahan ei ole vielä tarkistettu vastaamaan uudistunutta tietosuojasääntelyä, johon nyt lausuttavana oleva lakikin sisältyy. Tosin myöskään arkistolakia ei ole tarkistettu vastaamaan uudistettua tietosuojalainsäädäntöä.

Lain kahta ensimmäistä säännöstä tulisikin tarkastella laajemmin asiakirjapyyntöjen ja viranomaisten tiedonhallinnan näkökulmasta. Koska lain 1.1 §:n 3 kohdan perusteella jää tulkinnanvaraiseksi, milloin tuomioistuimen toiminnassa sovelletaan ko. lakia ja esimerkiksi päättyneitä asioita koskeviin asiakirjapyyntöihin sovelletaan tietosuoja-asetusta. Asetuksessa säädetyn kotitalouspoikkeuksen kautta yksittäisten luonnollisten henkilöiden on mahdollista pyytää julkisuuslain nojalla toisia luonnollisia henkilöitä koskevia julkisia rikostietoja. Tämä ei ole linjassa esim. rikosrekisterilaissa säädetyn kanssa tai sen kanssa, että työelämän tietosuojalailla, lailla lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä ja turvallisuusselvityslaila on tiukkaan rajattu rikostuomioita koskevien tietojen luovuttamista. Näin ollen on mahdollista, että julkisuuslain mukaisella asiakirjapyyntöllä on tuomioistuimista mahdollista saada sellaisia rikostietoja, jotka rikosrekisterilain mukaan eivät enää näy henkilön rikosrekisterissä. Samoin on mahdollista pyytää tietoja myös hylätyistä syytteistä, jotka eivät rikosrekisteristä edes selviäisi.

Vaikka on selvää, että epätasälliseksi jäänyt rajanveto rikosasian käsittelemiseen liittyen johtuu Euroopan unionin toimivallasta, lopputulos ei välttämättä ole unionin tietosuojauudistuksen hengen mukainen. Tämä on päätelmä on tehtävissä esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 10 artiklaan vertaamalla. Tällä kysymyksenasettelulla on keskeinen liityntä paitsi henkilötietojen suojaan, myös syyttömyysolettamaan.

Tässä yhteydessä on syytä myös huomata, että laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa sisältää selvästi vähemmän salassapitoa koskevia edellytyksiä kuin laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Rikostuomioita koskevat asiakirjat ovatkin suurelta osin julkisia, ellei erityisiä perusteita salassapidolle ole. Ylipäänsä oikeudenkäynnin julkisuus on tärkeä lähtökohta.

14. Näkemyksenne lainsäädännön toimivuudesta tietosuojaviranomaisen valvontavaltuuksien käytön ja laillisuusvalvonnan näkökulmasta?

-

15. Onko rikosasioiden tietosuojalain 51 ja 52 §:n säännöksiä vielä sovellettu ja jos kyllä, minkälaisissa tilanteissa?

-

16. Kokemuksenne rikosasioiden tietosuojalain säännösten ja rikosoikeudellisen ja virkamiesoikeudellisen sääntelyn yhteentoimivuudesta?

-

17. Mahdolliset huomionne henkilötietojen käsittelyn tietoturvallisuutta koskevista vaatimuksista (suunnitelmat, ohjeet, tietojärjestelmämuutokset, organisatoriset muutokset, auditoinnit,

tietoturvaloukkauksia koskevat ilmoitukset), huomioiden myös lokitietojen osalta täytäntöönpanoon varattu siirtymäaika

-

18. Mahdolliset huomionne rikosasioiden tietosuojalain vaikutuksista uuden teknologian kehittämiseen ja käyttöön

-

19. Muut mahdolliset huomionne rikosasioiden tietosuojadirektiivistä tai rikosasioiden tietosuojalaista ja sen soveltamisesta

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Määttä Pekka
Päijät-Hämeen käräjäoikeus

Ahola Katja
Päijät-Hämeen käräjäoikeus